

Yasmine Prados Fabra

LA MEDIACIÓ JUVENIL PENAL A CATALUNYA

TREBALL DE FI DE GRAU

Dirigit per la Dra. Eva Zafra

Grau de Treball Social

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2015

ÍNDIX

1. Motivació del tema.....	pàg 1
2. Article.....	pàg 2
Resum i abstract.....	pàg 2-3
Introducció.....	pàg 3-4
La mediació en la justícia juvenil penal.....	pàg 5
El concepte de mediació. Conciliació i reparació.....	pàg 5-6
Marc legal.....	pàg 6-8
El procés de mediació previ sentència.....	pàg 8
Entrevista amb les parts.....	pàg 8-10
L'anàlisi del mediador.....	pàg 10
Concreció del Programa.....	pàg 10-11
Valoració del mediador.....	pàg 12
Beneficis de la mediació.....	pàg 12
Descripció del cas.....	pàg 13
Beneficis pel menor infractor.....	pàg 13-14
Per la víctima.....	pàg 14-16
Per ambdós.....	pàg 16-17
A mode de conclusions.....	pàg 17-18
Bibliografia.....	pàg 18
3. Justificació de la revista.....	pàg 19

1. MOTIVACIÓ DEL TEMA

Durant molt de temps tan jo mateixa com els meus pares, amics i companys de universitat, em preguntaven; de què faràs el Treball de Fi de Grau? Quin és l'àmbit que més t'agrada? Jo sempre contestava que de moment, no sabia quin m'agradava més però si que sabia el que m'agradava menys i que per tant, era massa aviat per decidir el tema.

Quan va començar el curs, el fet de no tenir-ho clar ja em va començar a amoïnar i vaig començar a pensar en fer el projecte sobre algun tema d'immigració però no era un projecte d'investigació que era el que més m'interessava sobre aquest tema sinó un article científic. Aquí encara eren pitjors els dubtes.

Finalment, quan ja vam començar les tutories em vaig plantejar el següent: què és el que m'ha agradat més d'aquets 4 anys? Què és el que m'agradaria fer durant l'any que ve? I així ràpidament ho vaig tenir clar; l'àmbit de justícia és el que més em crida l'atenció i l'any que ve em vull matricular al Postgrau de la URV de Mediació familiar i Dret privat.

Així doncs, vaig recordar l'assignatura de Justícia Juvenil que vaig realitzar durant el curs 2013-2014 amb el Professor Sr. Jesús Maria del Cacho, jutge de menors de Tarragona i qui em va brindar la oportunitat d'assistir en varies sessions de judicis i conèixer l'àmbit en més profunditat.

Per tant, ho vaig tenir clar, volia fer el TFG sobre la Mediació, un tema que m'interessava molt, i, en la justícia juvenil penal, un àmbit que vaig conèixer gràcies a l'assignatura Justícia Juvenil Penal i que m'ha despertat des del minut zero moltes ganes d'aprendre i formar-me en aquest àmbit.

Per tant, fer el TFG sobre aquest tema, era i segueix sent, una oportunitat per conèixer, aprendre i seguir tenint motivació per algun dia arribar a exercir la mediació en aquest àmbit.

LA MEDIACIÓ EN LA JUSTÍCIA JUVENIL PENAL A CATALUNYA

Yasmine Prados Fabra

Estudiant de Treball Social

Universitat Rovira i Virgili

Resum

L'article que es presenta a continuació pretén donar a conèixer el procés de la mediació en l'àmbit de la responsabilitat penal de menors a Catalunya. Es descriuen les característiques principals de la mediació juvenil penal i el procés de la mateixa, destacant el concepte de conciliació i reparació en el procediment previ sentència i, s'aborden les principals avantatges i beneficis del procés de mediació en la justícia juvenil penal.

La metodologia utilitzada es basa en les aportacions dels professionals del Jutjat de Menors de Tarragona, la pròpia recerca i el marc teòric estudiat a l'assignatura de Justícia Juvenil Penal a la Universitat Rovira i Virgili.

Paraules claus: mediació, justícia juvenil, conciliació, reparació.

Abstract

The main purpose of the following project is to present the process of mediation within the field of criminal liability of minors in Catalonia. The main characteristics of criminal liability of minors and its process are described, highlighting the conciliation and redress in the procedure before the sentence. Furthermore, the main advantages and benefits of the mediation in the juvenile criminal justice are approached.

The methodology is based on contributions from professionals of the Juvenile Court in Tarragona, my own research and the theoretical framework from the subject *Justícia Juvenil Penal*.

Key words: mediation, juvenile justice, conciliation, redress.

Introducció

La Jurisdicció de Menors té, a partir de la Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, com a objectiu principal i principi integrador, l'interès del menor. Segons la mateixa llei, la justícia juvenil no ha de tenir una funció merament retributiva, és a dir, el càstig o penalització, sinó que ha d'aconseguir la integració del menor a la societat com a individu ple, fer-ne un adult socialment adaptat i útil.

Una de les característiques més acusades d'aquesta Llei és l'equilibri entre la vessant sancionadora i l'educativa. Concilia ambdós conceptes envers el delinqüent, que és responsable, però d'una manera especial perquè és menor.

A més a més, el principi del superior interès del menor¹ en determina l'existència d'un altre nou: el principi d'oportunitat, que es basa en poder desestimar la incoació de l'expedient o si més no, tancar-lo si ja ha estat obert. Tot a partir de la mediació. Per això, s'han d'abandonar els mecanismes formals de valoració de la infracció i es fan necessaris criteris tècnics d'aplicació, duts a terme pel fiscal i l'equip tècnic formats per treballadors socials i psicòlegs.

Amb aquesta finalitat, és important fer esment de la nova dimensió que pren el principi d'intervenció mínima, criteri rector de la justícia penal dels adults. En el camp dels

¹ Es basa en tenir en compte el que més convé al menor d'acord a un moment històric i circumstàncies concretes.

menors, es tracta de flexibilitat a fi de permetre noves possibilitats de sobreseïment² de l'expedient per reparació anticipat o conciliació entre la víctima i el menor infractor.

Aquest model mediador ha aparegut a la legislació espanyola per primera vegada amb la Llei de Responsabilitat Penal del Menor com a solució possible per a les infraccions no greus i els delinqüents no habituals.

La Llei dissenya vies d'acord alternatives que permeten la solució del conflicte jurídic creat pel menor, tot potenciant els criteris educatius i de resocialització per sobre dels objectius de defensa social, de vegades contraris al interès del menor.

Les figures de la reparació i de la conciliació, que emmarquen l'actuació medidora de les institucions penals, tenen ambdues un contingut diferent, però, duen a terme finalitats semblants i poden produir els mateixos efectes.

Totes dues cerquen que el menor infractor i la seva víctima arribin amb un acord. La mediació es constitueix, doncs, com el mecanisme menys perjudicial per al menor alhora que dóna solució al conflicte que s'ha generat.

Així doncs, l'objectiu principal d'aquest article és donar a conèixer la mediació en la justícia juvenil penal a Catalunya, destacant el procés, el paper dels agents participants (víctima, infractor, mediador...), i els beneficis de la mateixa.

La metodologia emprada per a dur-lo a terme es centra principalment, en les aportacions realitzades per l'Equip Tècnic i el Sr. Jutge del Jutjat de Menors de Tarragona. A més a més, també s'hi afegeix la realització de l'assignatura Justícia Juvenil Penal a la Universitat Rovira i Virgili durant el curs 2013-2014 i, el marc teòric estudiat.

² Es parla de sobreseïment quan es tanca l'expedient, es dóna per finalitzat.

La mediació en la justícia juvenil penal a Catalunya

- **El concepte de mediació. Conciliació i reparació.**

Quan al concepte de mediació, s'ha pres com a referència a la Recomanació núm. R(99)19, de 15 de setembre de 1999, del Consell Europeu que, al seu preàmbul veu en la mediació: *“una opció flexible, basada en la resolució del problema i la implicació de les parts, com a complement, o com alternativa al procediment penal tradicional”*.

La mediació en l'àmbit penal és, doncs, un model de justícia que veu l'infractor com un subjecte responsable, capaç d'afrontar les seves accions en relació al conflicte que ha creat. No és fins a la Llei Orgànica 5/2000 de Responsabilitat Penal del Menor (a partir d'ara LORPM) però, que es regula de forma explícita la mediació com a resolució penal de controvèrsies.

La Llei del Menor, ens introdueix a dues institucions de mediació: la conciliació i la reparació de la víctima, definides legalment a l'art. 19.2 de la LORPM.

Per una banda, la conciliació té una vessant afectiva que no està present a la reparació, on el menor ha d'afegir, a les seves bones intencions, la realització d'allò que s'ha compromès. L'article 19, al segon paràgraf, estableix que la conciliació té lloc quan l'infractor reconeix el mal que ha fet i demana disculpes a la víctima; aquesta sol·licitud de perdó hi ha de ser acceptada. Busca fonamentalment la reparació moral de la víctima; per això, ha d'acceptar-ne el perdó. Sembla que, en principi, la mesura únicament pot ser eficaç doncs, si el menor està veritablement penedit i demana disculpes a la víctima i aquesta les hi accepta.

Per altra banda, pel que fa a la reparació, no és suficient l'aspecte moral de la conciliació i, encara que necessari, s'ha d'acompanyar de la realització d'allò que s'hagi compromès el menor. Es tracta d'una forma de reparació més aviat psicològica o moral, atès a que l'activitat del menor pot no reparar efectivament i realment allò que va malmetre, però, en tot cas, serveix a la víctima per minvar el seu perjudici.

Tot i així, pot ser que la víctima no accepti els acords, i d'aquesta manera, el procés de mediació no haurà finalitzat amb èxit i la conciliació i, en el seu cas, la reparació, no es poden considerar concloses però, l'expedient pot finalitzar igualment sempre i quan el fiscal ho sol·liciti a la vista del contingut de l'informe de l'equip tècnic, per qualsevol de les possibilitats que s'hi estableixen, i sempre en interès de l'infractor.

▪ Marc legal

En una primera etapa, iniciada per l'entrada en vigor de la Llei Orgànica 4/92 de 5 de juny, es proporciona una base legal al programa de mediació, permetent el seu desenvolupament en dos moments del procés judicial:

- A l'art. 2, regla 6, a instància del Ministeri Fiscal amb l'aplicació del principi d'oportunitat, podent evitar així la continuació del procés si el menor ha reparat o es compromet a reparar el mal causat a la víctima.
- A l'art. 2.3 regla 3, com alternativa a l'execució de la mesura al final del procés, quedant la suspensió de la sentència condicionada al compliment de la reparació.

La L.O 4/92, no fa cap referència a la mediació sinó que contempla la reparació de la víctima. La mediació és l'instrument, el mètode que s'utilitza per aconseguir la reparació.

En una segona etapa, condicionada per l'entrada en vigor de la LORRPM, marca una nova etapa en la matèria de la legislació penal de menors.

En aquestes línies, el meu propòsit no és fer un anàlisi comparatiu entre la L.O 4/92 i la L.O. 5/2000 però si senyalar, entre d'altres, aquells aspectes que em semblen més significatius i que, al meu parer, poden obrir noves vies per la mediació.

Així doncs, la Llei s'aplicarà a majors de 14 anys i a menors de 18 que hagin comès algun fet tipificat com a falta o delictes menys greus. Queden, per tant, exclosos

ÀMBITS DE PSICOPEDAGOGIA I ORIENTACIÓ

d'aquesta Llei els menors de 12 y 13 anys. També podrà aplicar-se a joves de entre 18 i 21 anys si es donen les condicions descrites a l'art. 4 de la Llei.

A l'igual que a la L.O. 4/92, s'atorga al Ministeri Fiscal la competència per incoar l'expedient però també s'amplien les vies del desestiment (art. 18, 19 i 27.4), possibilitant tant l'aplicació del principi d'oportunitat com la desjudicialització. Les condicions per que el Ministeri Fiscal pugui desistir de continuar amb l'expedient són les següents:

- Que no hi hagi violència o intimidació greus en la comissió dels fets.
- Que s'hagi assumit el compromís de reparar el dany causat a la víctima o perjudicat pel delictes.
- Que l'infractor s'hagi compromès a complir una activitat educativa proposada per l'equip tècnic al seu informe.

La Llei, diferencia de manera explícita entre desestiment i sobreseïment (art. 19.1 i 19.4). El desestiment serà possible quan el fet imputat al menor sigui un delictes menys greu o una falta. S'entén que aquest és provisional i que queda condicionat al compliment, per part del menor, del compromís de reparació i/o de conciliació.

En cas de tractar-se d'un delictes greus sense violència o intimidació greus, el Ministeri Fiscal pot autoritzar la mediació, però no pot desistir de la instrucció del procediment. En aquest cas, una vegada finalitzat el procés de mediació i reparació, el Ministeri fiscal podrà proposar al Jutge de Menors el sobreseïment i en funció del principi acusatori seria dictat pel Jutge.

Tot això pot afavorir, sens dubtes, el desenvolupament de programes de mediació.

A més a més, la víctima serà informada pel Ministeri Fiscal, des de la instrucció de l'expedient, de la possibilitat d'exercir les accions civils que puguin correspondre, personant-se davant del jutge de menors en la peça de responsabilitat civil que es tramitarà pel mateix.

La víctima doncs, es fa present en el procés d'una forma molt més real que a la L.O. 4/92, no com un simple instrument que permet l'adopció de les mesures amb el menor, sinó amb el reconeixement de la situació de la víctima i la possibilitat de participar en la resolució del conflicte.

El procés de la mediació previ sentència

Tal i com s'ha esmentat anteriorment, la mediació en la justícia juvenil es pot dur a terme previ sentència (art. 19) o posterior (art. 51) , és a dir, abans d'haver-hi una resolució judicial ferma o, ja havent dictat sentència i durant el procés d'execució de les mesures. En l'article només ens centrem en el procés previ sentència.

Així doncs, el procés de mediació té com a finalitat que l'imputat no es distanciï del delicte i que la víctima pugui racionalitzar-ne les vivències. A més a més, té un doble objectiu: que el jove pugui reparar el dany causat a la víctima i que la víctima pugui ser compensada.

En l'actualitat, el Programa de mediació en l'àmbit penal juvenil té tres moments fonamentals els quals es regeixen pel que estableix la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors (LORPM) i pel Reial decret 1774/2004, de 30 de juliol, que regula la manera de portar a terme les solucions extrajudicials establertes:

- **Entrevista amb les parts**

Segons l'aportació de la psicòloga mediatra del Jutjat de menors de Tarragona, el mediador/a, per tal de poder estudiar les possibilitats per a dur a terme un procés de mediació adreçat a la reparació a la víctima, manté entrevistes amb cada una de les parts per separat i, posteriorment, valora l'alternativa més adient.

En aquesta primera part del procés, l'eina bàsica de treball és l'entrevista. Els professionals entrevistats, destaquen aquesta part com una fase important ja que es

treballa amb les parts per separat i ajuda a conèixer com es pot dur a terme una mediació i a partir d'aquí predisposar a les parts per a la trobada. És essencial generar un clima de confiança entre el mediador i les parts.

a) Entrevista amb el menor

Segons un estudi coordinat per Dapena i Martin (1998), el mediador té com a primer objectiu la valoració de la viabilitat del cas, si no fos viable, ja no caldria posar-se amb contacte amb la víctima.

Pels autors, l'entrevista amb el menor té dos finalitats essencials:

- Informar sobre el motiu de la intervenció judicial, quines característiques té la justícia juvenil, el significat del programa de mediació i reparació i el rol del mediador.
- Conèixer l'actitud del jove en relació amb els fets, com els situa i quin nivell de responsabilitat assumeix per iniciativa pròpia. Quina vivència i definició del conflicte i la seva motivació i interès per reparar a la víctima, així com la capacitat que es té per assumir tot el que comporta el programa.

També es valora la visió que tenen del conflicte els pares, així com la seva disposició respecte la opció presa pel seu fill/a.

Un cop valorada positivament la possibilitat de dur a terme un programa de reparació, amb el compromís del menor i amb el consentiment dels seus pares, s'informa a Fiscalia de la viabilitat de la reparació.

Així doncs, aprovat el programa per Fiscalia, el mediador es posa en contacte amb la víctima.

b) Entrevista amb la víctima

La víctima pot ser qualsevol persona, entitat o empresa que hagi resultat perjudicada com a conseqüència de l'acció del subjecte infractor.

ÀMBITS DE PSICOPEDAGOGIA I ORIENTACIÓ

Al seu article, Gimeno (1988) destaca dos finalitats importants a l'entrevista amb la víctima:

- Informar-la sobre els tràmits fets pel Ministeri Fiscal relatius a l'obertura d'expedients, sobre l'àmbit de la Justícia Juvenil, el programa de mediació i reparació, el rol del mediador i la voluntat del jove de reparar.
- Conèixer la seva versió dels fets i les conseqüències que ha sofert tan físiques com psicològiques i materials, quines vivències i definició té del conflicte i la seva motivació i interès per a ser compensada.

Tot i que es valora la seva voluntat per participar en el programa, no és essencial i es pot dur a terme de totes les maneres sense la participació de la víctima.

▪ L'anàlisi del mediador

En aquesta etapa, l'equip tècnic del jutjat de Tarragona, explica en les entrevistes realitzades que el mediador ha de fer un anàlisi de la situació per tal de decidir quina és la intervenció més convenient i el tipus de programa que es pot fer. Principalment com a mediadors/es valoren: si hi ha un conflicte real i, si és així, les seves característiques, el dany produït i les possibilitats de ser reparat, que la mediació no sigui contraproduent per a cap de les parts, la relació entre les parts i les opinions i ofertes concretes de les parts per solucionar el conflicte i compensar el dany, entre d'altres.

▪ Concreció del Programa

El programa establert en el procés de mediació prioritza, sempre que sigui possible, la participació de la víctima, la reparació directa a aquesta com a part perjudicada per l'acció del jove i la solució del conflicte.

ÀMBITS DE PSICOPEDAGOGIA I ORIENTACIÓ

En aquells casos en que el menor assumeixi un compromís de reparació i no es possible la participació de la víctima, el programa ofereix altres alternatives, Reial decret 1774/2004, de 30 de juliol art. 5.

a) Amb participació de la víctima

Amb la participació de la víctima és possible un retrobament entre les parts. És un punt fonamental del procés i és un espai on s'exposa el problema, s'aborda i es parla.

Tot i així, si les parts estan d'acord per afrontar el conflicte però no és possible un retrobament directe, el mediador ha de facilitar altres formes de comunicació que permetin una solució.

En aquesta fase els acords són molt importants i poden ser molt amplis. Fins i tot, moltes vegades el diàleg, la comunicació, el perdó, la comprensió del problema, el compromís de no tornar a reincidir... tenen suficient entitat per la solució del conflicte.

En altres ocasions es tracta d'aportar una prestació mitjançant la realització d'una activitat procurant que tingui un sentit responsabilitzador o també una compensació econòmica.

b) Sense participació de la víctima

En determinats casos en que el jove assumeix la responsabilitat i està disposat a reparar a la víctima, no és possible la participació d'aquesta per diferents circumstàncies: no es pot contactar amb ella, no vol participar amb el programa, es desentén del problema, no vol mantenir contacte amb el jove ni accepta una reparació, etc.

Tot i així, com s'ha dit anteriorment, la llei estableix que si es donen aquestes situacions esmentades, es rescata la voluntat reparadora del jove.

▪ Valoració del mediador

Finalitzat el procés de mediació i reparació, el mediador valora els aspectes següents: l'actitud responsabilitzadora del menor, els compromisos adquirits per reparar a la víctima i el seu nivell de compliment, la reparació que efectivament hagi rebut la víctima, la valoració que la víctima i l'infractor facin sobre la mediació i sobre la solució del conflicte.

En els programes que no hagi sigut possible la participació de la víctima, el mediador valora igualment la responsabilització del jove i el seu compromís reparatori.

Així doncs, finalitzat el procés, segons la LORPM (art 19), el mediador remet al Ministeri Fiscal el document d'acords entre les parts i un informe sobre el procés seguit i la valoració dels resultats, encara que ni hi hagi participat la víctima, per motius aliens a la voluntat del jove i que aquest hagi fet una activitat socioeducativa o reparatòria.

Si el resultat del procés és positiu i s'ha desenvolupat d'acord amb l'article 19 de la Llei 5/2000, com a alternativa al procediment, el Ministeri Fiscal sol·licita al jutge sobre el sobreseïment i l'arxiu de les actuacions. Si el procés és complementari del procediment o està en fase d'execució, el jutge valora els beneficis jurídics que corresponguin.

Beneficis de la mediació

En aquest apartat tractaré d'analitzar els beneficis que la mediació aporta a les parts implicades a partir de la meva recerca i la informació aportada des de l'experiència dels professionals consultats. A més a més, els beneficis seran exemplificats amb un cas real aportat per Martin (2009), psicòloga i mediatra de menors infractors, per tal d'entendre i acostar al lector amb el tema exposat.

▪ Descripció del cas

David, de 16 anys, denuncia al Marc de 17 anys per agressió. Van al mateix institut i han sigut amics durant anys fins que el Marc va trencar amb la seva noia, Eva, i aquesta va començar a sortir amb el David uns mesos més tard.

Des de llavors, la relació entre ambdós es va trencar. Es mostraven indiferents un amb l'altre fins que al cap d'uns mesos el Marc va esperar al David a la porta del centre escolar ja que volia aclarir un assumpte amb el David: el Marc volia saber quan va començar la relació sentimental de l'Eva amb el David, ja que terceres persones li havien comentat que va començar quan el Marc i l'Eva encara estaven junts. En aquell moment, David es va negar a tenir una conversació amb el Marc ja que aquest mostrava una actitud agressiva i desafiant. El David va voler evitar qualsevol conflicte però el Marc el va increpar repetides ocasions provocant una discussió verbal entre els ambdós.

Finalment, el Marc agredeix al David propinant-li un cop de puny a la cara. Els dos es barallen produint-se varies lesions mútuament. Els amics d'ambdós que van presenciar al baralla, els van separar.

El David va arribar a casa seva i li va explicar el que va passar a la seva mare, la qual va anar a la Policia a denunciar els fets i, posteriorment, per recomanació de la policia, va portar al David a un hospital on se li va realitzar una exploració i el corresponent part de lesions.

▪ Beneficis pel menor infractor

En primer lloc, es pot dir que la mediació pel menor és un procés de responsabilització. És a dir, hi ha un enteniment conscient per part del menor, de les conseqüències dels seus actes amb la víctima i amb ell/a mateix. En el cas exposat, a la primera entrevista de Marc amb la medidora, aquest explica la seva versió dels fets i assumeix la seva responsabilitat explicant els motius que li van portar a l'agressió.

També és un procés de reflexió ja que des del moment en que s'introdueix a la víctima en el procés, es produeix un canvi substancial en l'actitud del menor. La seva acció requereix una altra dimensió. Es veu obligat a pensar, a reflexionar sobre la seva conducta, a prendre una certa distància per analitzar les circumstàncies que el van portar a l'acció delictiva, els motius de la mateixa i les conseqüències per la víctima. Marc, des de la primera entrevista, reconeix que la seva actitud per aclarir els seus dubtes de la relació de l'Eva i el David no va ser la adequada ja que anava amb actitud agressiva i autoritària. També explica que es va deixar portar pels seus impulsos i que no va pensar amb les conseqüències. Accepta doncs, reparar el d'any causat i arreglar la situació entre ambdós en la mesura del possible.

També es pot veure que en aquest cas la mediació tracta la culpa ja que permet que el menor vegi la dimensió de la seva acció a la seva justa mesura, ni més ni menys, fet que evita que dramatitzi creant una culpa massa exigent. Així doncs, permet que es restauri, es reconstrueixi la imatge danyada que té oportunitat de ser reparada cap a ell mateix, cap al seu entorn. Rescata els aspectes sans dels individus i evita l'estigmatització.

La mediació també fomenta l'autocontrol i, prevé la reincidència. Tot el procés constitueix una important experiència d'aprenentatge i educació cap a la responsabilitat. Si l'experiència viscuda és, a més a més, amb implicació emocional, el menor podrà integrar-la en el seu procés maduratiu i convertir-la en una experiència que reforçarà la seva personalitat.

▪ Per la víctima

Segons la mediadora juvenil Nogueras (2004) , tradicionalment, la víctima s'ha sentit abandonada i incompresa per la justícia. No només patia el fet delictiu i les seves conseqüències materials, sinó que, sovint, també pateix altres danys, morals, psicològics, socials, etc. Participant en el procés de mediació, tenen la oportunitat de reduir i solucionar alguns d'aquests danys. Es redueix la victimització.

Així doncs, la mediació per a la víctima és un espai d'atenció i escolta. Vull senyalar que el nivell de participació de les víctimes, per l'experiència dels mediadors/es del Jutjat de Menors de Tarragona, en el procés de mediació és força elevat. La víctima doncs, disposa d'un espai on pot plantejar les seves pors, temors, el dany que ha sofert, les seves demandes, etc.

A més a més, també és un espai d'informació per a la víctima ja que rep informació sobre el procés judicial iniciat a partir de la denúncia. És important per a ella conèixer el funcionament d'aquest procés per tal d'evitar confusions.

La mediació també serveix per crear un espai de contenció i de desdramatització, és a dir, quan la víctima ha quedat afectada pel delictes, és necessari ajudar-la a relativitzar el que ha passat per tal de poder superar el trauma sofert i trobar un camí que li permeti reorganitzar la seva vida amb tranquil·litat.

En el cas es poden veure els anteriors aspectes exposats ja que des de la primera intervenció de la medidora amb la víctima, el David es va intentar posar al lloc del Marc, tot i no entendre la seva actitud del dia de l'agressió. Aquest va assegurar no tenir cap intenció de venjança i mostra el seu interès per aclarir el que va passar pel bé dels dos però també diu que per molt que no sigui possible parlar entre ambdós no vol prendre represàlies per lo succeït. Per tant, accepta la conciliació i veure's amb l'entrevista't.

Trobar-se amb l'autor del delictes i escoltar la seva circumstància ajuda a desdramatitzar la situació. Que la persona que la va perjudicar li doni explicacions i es mostri en una actitud diferent a la del dia dels fets, permet que la víctima es senti més tranquil·la. Així doncs, la mediació dona al conflicte la seva justa mesura.

I no tan sols això, sinó que la mediació permet que es tinguin en compte els danys soferts per la víctima. Construint doncs, un espai de reparació. I és aquí on la mediació cobra el seu verdader sentit. Poder manifestar la situació en un clima de tranquil·litat,

comprovar el canvi en l'actitud del menor i escoltar el seu compromís de futur és el que realment compensa a la víctima i li treu la por.

- **Per ambdós**

Tan com per la víctima com pel menor, és evident que la mediació és comunicació: *“Tota mediació començada és ja una comunicació: en quan el mediador es posa en contacte amb B per informar-lo de que A vol comunicar-se amb ella dialogant i en presència d'un tercer que pugui facilitar el diàleg entre ells, s'estableix una certa comunicació. Tot i que B ho desestimi, ja no podrà ignorar que A tenia la voluntat de comunicar-se...”* (Six, 1990).

Així doncs, el David i el Marc es troben en la sessió conjunta on els menors van aconseguir aclarir les seves dubtes sobre el que havia provocat el conflicte: tan el Marc va entendre i acceptar que la informació que rebia era falsa, com el David va comprendre el moment emocional d'en Marc. En qualsevol cas, per ambdós va quedar clar que la actuació del Marc, al marge dels seus motius, no era correcta; el que és important per aquesta intervenció donat el caràcter educatiu que persegueixen les actuacions amb menors infractors.

Així mateix, gràcies a la mediació es va aconseguir que tan el Marc com el David es posessin a la posició de l'altre i poguessin aclarir els fets dialogant.

Per tant, com hem pogut observar la trobada entre les parts és el punt fonamental del procés de mediació. És un espai en el que s'exposa la situació, es dialoga, s'estableix una comunicació i cadascú fa un esforç per entendre a l'altre.

És important destacar però, que la mediació per ambdós tot i tenir molts beneficis, és responsabilitat (Nogueres, 2004):

- Retorna a les parts al conflicte que els pertany, donant-los la oportunitat de definir-lo i de resoldre satisfactòriament.

ÀMBITS DE PSICOPEDAGOGIA I ORIENTACIÓ

- Fomenta el diàleg, la comprensió entre les parts, crea un vincle. Evita el rancor, el ressentiment que pot generar una solució externa.
- Permet que la resposta penal tingui una funció sanadora i que no quedi solament en la imposició d'una sanció a l'autor. Actua com a inhibidor de la reincidència.
- Resulta preventiva ja que les solucions que s'obtenen pressuposen un procés de responsabilització, no són punitives i no generen ressentiments ni ports d'una part cap a l'altra sinó que generen confiança.

A mode de conclusions

A mode de conclusió, i després d'haver donat a conèixer el procés de la mediació en l'àmbit juvenil penal a Catalunya, d'haver descrit les característiques principals de la mateixa destacant el concepte de reparació i conciliació i abordar les principals avantatges del procés, m'agradaria destacar que des del meu punt de vista, la mediació juvenil és l'alternativa que posa l'accent sobre el diàleg entre la víctima i el menor delinqüent, per tal de trobar solucions que possibiliten la reparació i la solució del conflicte, tot contribuint, al mateix temps, a la pau social.

La mediació, a més d'afavorir l'objectiu de la reparació, pot aportar un ampli ventall de beneficis per a la víctima, per a l'infractor, per a la justícia i per a la comunitat. Igualment, la mediació reforça la confiança de la víctima i de la comunitat en el sistema penal i alhora contribueix a la responsabilització del menor en relació amb la víctima i amb la societat.

És, sens dubte, un mecanisme que mira de donar respostes positives als conflictes que neixen amb el delicte. Es tracta de donar una perspectiva més humana a la justícia penal, on les parts siguin les veritables protagonistes.

Si la llei permet que el fiscal i l'advocat del menor arribin a una conformitat, per què no possibilitar a la víctima per a que negoci amb l'infractor?. Al fi i a la cap, des del meu punt de vista, la conformitat judicial es basa en gran mesura en criteris d'utilitat, a fi de

descarregar de feina les oficines judicials i no aporta cap avantatge a la víctima. En canvi, la mediació la té en compte i és aquest punt, el que per a mi marca la diferència.

Referències bibliogràfiques

- Dapena, José y Martín, Jaime (1998). *La Mediación Penal Juvenil en Cataluña, España*. Barcelona: Restorative Justice Online.
- Espanya. Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal del menor. (BOE, núm 11, 13-01-2000).
- Gimeno, R. (1998). La mediación en el ámbito penal juvenil. *Revista de Educación Social* (8), 29-35.
- Martín, R. (2009). Cas de mediació penal amb menors infractors: la implicació del perjudicat. *Revista de mediació* 2 (4), 31- 41.
- Nogueres, A. (2004). La mediació en l'àmbit penal juvenil. Educar en convivència. *Revista d'educació social* 2 (18), 48-59.
- Real Decret 1774/2004, de 30 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei 5/2000 de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.
- Six. J. François (1990). *Le Temps des Médiateurs*. Ed. Seuil. París.

3. JUSTIFICACIÓ DE LA REVISTA

Després d'haver estat estudiant i fent recerca sobre el tema de la Mediació Juvenil Penal a Catalunya, la revista escollida ha estat Àmbits de Psicopedagogia i Orientació, ja que per una banda, volia que l'article estigués enfocat no només en l'àmbit del Dret al qual pertany principalment, sinó a l'àmbit educatiu ja que la principal funció i objectiu de la justícia juvenil i de la mediació en si, és merament educativa.

Per l'altra banda, la revista té com a principal objectiu la publicació d'articles de reflexió i anàlisi de la pràctica dels professionals dels àmbits educatius, social, jurídic i sanitari que intervenen en contextos formals i informals i crec que el meu article és el que, si més no, s'apropa.

També ha sigut un punt a favor el fet de que l'article pugui ser publicat en català i que, a més a més, sigui una revista electrònica i totalment gratuïta ja que, segons el meu punt de vista avui en dia ens apropa més al lector i en facilita l'accés.

El públic a qui va dirigit la revista és principalment a professors, psicòlegs, pedagogs, treballadors socials, educadors, orientadors laborals, etc. Així doncs, va dirigit directament a professionals de la mediació en els jutjats de menors els quals són psicòlegs i treballadors socials principalment.